

CAVITATS I POSTGUERRA

Josep Lluís Viciano Agramunt
Espeleo Club Castelló

L'inici de la confrontació bèl·lica espanyola de quasi tres anys fou un colp d'estat mal portat, prou per a no anomenar-lo així i deixar-ho en sublevació militar o "alzamiento", com els agradava. Guerra i avant, i l'arribada d'ella a les nostres comarques i el pas del front deixà abandonats pel territori materials bèl·lics més o menys perillosos. Una forma de llevar-los de l'abast de qualsevol que no sapigués manipular-los fou llançar-los a cavitats d'accés amb alguna dificultat, com els avencs. Però pasada ja la guerra la gent se'n adonà que "el imperio de pacotilla" i les cançonetes patriòtiques, préstec en gran part d'alemanys i italians, no omplien el rebost i llavors es va penetrar a les cavitats a traure els materials abans considerats perillosos i ara una font més d'ajuda econòmica.

De cavitats de les quals te contaven que s'hi havien llançat materials guerrers abundants hi ha un llistat important: avenc de la Talaia i avenc de les Solanes, a Llcena; avenc del Cagaferar, a la Serra d'en Galceran; avenc del Morral Blanc, a Vistabella; avenc del Camí d'Amargura, a Xodos; etc. Al del Morral Blanc el volum i pes dels materials seria important, ja que en punts de l'accés, a la roca, hi ha senyals deixades pel cable d'acer que es va usar per hissar-los.

Material recollit en un dels avencs de la Solana (Costur).

Per a reunir reunir ferralla es van intentar moltes coses, fins i tot fer esclatar projectils i bombes que van restar sencers sobre el terreny. Per això s'aprofitaren algunes cavitats, on s'acumulaven els materials, es cobrien amb argelagues, llenya i brancam, es calava foc, esclataven i després es recollien ferros, coure, llautó, etc. D'això també hi ha testimonis i restes, com d'unes cavitats a terme de La Vilavella, la Coveta a Villamalur i la cova de l'Uta a les Useres. En una de les covetes de la necròpolis eneolítica d'Arinesa – Roca del Corb, a Culla, també es van fer esclatar materials, que van destruir el que restava del seu primer ús.

També pastores i pastors, mentre guardaven el ramat, recollien restes que valgueren quelcom, munició sobretot. Segons testimonis replegats al mas de Montoliu, a Xodos, pels inicis dels anys seixanta, de tant en tant venia un home de Castelló, un comprador de ferro vell i metalls, que passava un imant per sobre els materials units i rebutjava beines i bales de ferro, mentre comprava la resta, pel llautó sense dubte.

A més, si el pastor, camperol o masover era caçador també replegava munició per aprofitar la pólvora. D'això hem trobat restes que ho confirmen a cavitats com a la Sima

Granada de mà defensiva esclatada parcialment a l'avenc del Camí d'Amargura (Xodos).

del Racó, a Fanzara, amb beines de moltes procedències (alemanyes, austriagues, catalanes, noruegues, russes, sevillanes, soviètiques, toledanes, etc.) amb el pistó no percutit però sense la bala, i en un dels avencs de la Solana, a Costur. Ací totes les beines buides, també sense bala i amb el pistó no percutit, són del calibre 7,62 x 54, tant de fabricació soviètica com espanyola, per a fusell Mosin-Nagant i metralladora Maxim.

En alguns punts per on es va moure personal en busca de metall, hem localitzat alguna deixa de com treballaven i què buscaven, sobretot. Així, en el punt 5 dels de resistència republicana als voltants de Castelló, hi havia 122 bales 7,62 de plom embolcallat de ferro, mentre faltaven les beines, señal de que

el que els interessava era el llautó dels cartutxos. També en el punt 14 trobem unas beina 7,62 x 54 aplanada a colps, una forma de reunir més pes amb menys volum. També a la Loma del Cerezo, a Altura, segurament relacionades amb una cavitat propera, es van trobar 85 bales de plom i ferro, sense les beines, i una d'aquestes aplanada a colps, també per a reduir volum. És de fabricació soviètica, a Podolsk, en 1930. També buscaven el llautó.

BIBLIOGRAFIA:

- VICIANO, J.L., (2006-2008), "Punts de resistència republicana als voltants de Castelló de la Plana. Treball de camp", *Estudis castellonencs*, núm. 11, pàgs. 285-314.

